

Noor Asharaf

Assistant Professor (Guest Faculty)

Dept. of Persian, MMHAPU, PATNA

Email: ashrafjnu@gmail.com

E-Content

Sem-1, Paper code: 102

Persian (M A)

Topic: Saib Tabrizi

میرزا محمدعلی صائب تبریزی اصفهانی (زاده ۱۰۰۰ هجری قمری - درگذشته ۱۰۸۰ هجری قمری) بزرگ‌ترین غزل سرای سده یازدهم هجری و نامدارترین شاعر زمان صفویه است. میرزا محمدعلی صائب تبریزی در سال ۱۰۰۰ هجری در تبریز متولد شد. البته برخی مورخان زادگاهش را اصفهان می‌دانند. او در خانواده‌ای متمکن زندگی می‌کرد و پدرش از تاجران سرشناس زمان صفویه بود. در سال ۱۰۱۲ وقتی شاه عباس قلعه تبریز را محاصره می‌کند، خانواده او همراه هزاران خانواده دیگر به دستور شاه عباس اول، از تبریز به اصفهان می‌روند و در محله عباس آباد اصفهان ساکن می‌شوند.

از همان دوران کودکی علوم و معارف زمانه خویش را از محضر استادانی چون حکیم رکن‌الدین مسعود کاشانی و حکیم شرف‌الدین حسن شعایی اصفهانی فراگرفت. وی در ۱۰۳۴ هجری از اصفهان عازم هندوستان شد و به هرات و کابل رفت حکمران کابل، خواجه احسن‌الله مشهور به ظفرخان، که خود شاعر و ادیب بود، مقدم صائب را گرامی داشت. ظفرخان پس از مدتی به خاطر جلوس شاه جهان، عازم دکن شد و صائب را نیز به همراه خود برد و پس از چند سال به ایران بازگشت و در اصفهان ساکن شد.

این شاعر برجسته عهد صفوی توانست در مدت عمر خود لقب ملک الشعرا را کسب کند و مورد تکریم شاه عباس دوم قرار گیرد. در برخی از متون بیش از ۶۰ هزار از شعرهای وی درج شده است که به همین دلیل به او لقب شاعر کثیرالشعر داده اند. بیشتر اشعار این شاعر

توانمند در قالب غزل سروده شده‌اند؛ اما او حدود چهار هزار بیت در قالب قصیده، یک مثنوی کوتاه و البته ناقص به نام «قندهار نامه» و چند قطعه نیز سروده است. همچنین ۱۷ غزل به زبان ترکی در آثار صائب دیده می‌شود.

ویژگی شعر فارسی از آغاز سده ۱۰ هجری تا نیمه ۱۲ هجری، رنگ و بویی دیگر به خود گرفت و فعالان این عرصه معیارهای زیبا شناختی تازه‌ای را مبنای آفرینش آثار خود قرار دادند و به کسب تجربه‌هایی نوین پرداختند که بعدها این «طرز نو» به سبک هندی مشهور شد. صائب تبریزی از جمله شاعرانی است که پس از مدتی فعالیت، اشعارش نه تنها در ایران، بلکه در امپراتوری‌های عثمانی و هندوستان نیز با استقبال خوبی مواجه شد. طرفداران او از جاهای مختلف، سوار و پیاده، به ملاقات او می‌آمدند. در تذکره‌های مختلفی همچون سرو آزاد، قصص خاقانی، نصر آبادی و کلمات الشعرا این شاعر نامی مورد تحسین و تمجید قرار گرفته است.

نمونه شعر صائب تبریزی :

این خار غم که در دل بلبل نشسته است از خون گل خمار خود اول شکسته است

از خط یکی هزار شد آن خال عنبرین دور نشاط نقطه به پرگار بسته است

تا بسته است با سر زلف تو عقد دل صائب ز خلق رشته الفت گسسته است

صائب هشتاد سال زندگی کرد و در اصفهان دیده از جهان فرو بست. درگذشت او در سال 1086 یا 1087 هجری قمری بوده است. آرامگاه او در اصفهان در محله لنبان، در محلی است که در زمان حیات او معروف به تکیه میرزا صائب بود. مقبره صائب در باغچه‌ای در اصفهان در خیابانی که به نام او نامگذاری شده است قرار دارد.